

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 koróna.
Egyszeri árá 2 kór.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐGÉP ÉS KIADÓVIVATAL
Városi nyomda.

Írde küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

Dr. Magoss György tisztí főügyész véleményes jelentése a Hortobágy tulajdonjogának kérdésében.

Nagyságos Polgármester Ur!

A városi bizottsági közgyűlés 210 - 10,691/1897. sz. határozatával egy bizottságot küldött ki azzal az utasítással és indoklással, hogy ez „A Hortobágy pusztájának, a város törzsvagyonára eme tényezőjének, mely vagyonrész jelenleg anélkül, hogy valódi céljának tulajdonképen megfelelné, majnem kihasználatlanul hever, jövedelméből tételt tanulmányozza s hogy konkrét javaslatát az 1898. évi május havi rendes közgyűlés elé terjessze”.

Ez a bizottság 1898 október hó 22-én tartott üléséből ismét egy albizottságot küldött ki azzal az utasítással, „hogy munkálataiba — esetleg idegen szakértők igénybevétele és vélemények meghallgatása mellett — mindazon alapelveket, melyek e kérdés sikeres megoldására vezetendek és amelyek ezen bizottság további tanácskozmányainak alapjául szolgálhatnak, vegye fel” s előterjesztést a kitűzött határidőig tegye meg s egyezsérmsind — az akkori — tisztí főügyész urat megbizta, hogy a Hortobágy jogtörténeti részét ismertető jelentést adjon be.

A tisztí főügyész jelentése 1899 ápril hó 13-án, a szűkebb-körű bizottság eljárásának eredményét feltüntető jegyzőkönyv pedig 1902. évi június hónapban beérkezett.

A közgyűlés által kiküldött bizottság ezután 1902. évi június hó 22-én tartott ülésében kimondotta, hogy „kívánatosnak tartja, hogy a Hortobágy pusztából mintegy 10.000 holdnyi terület, a házipénztár jövedelmének gyarapítása végett, szántás-vetés céljaira kiszakítottassék”.

Ez a jegyzőkönyv a bizottsági közgyűlés elé terjesztetvén, ez 135 - 8519.1902. sz. határozatával elrendelte, hogy ebben a kérdésben hallgattassék meg a jog- és pénzügyi bizottság, valamint a debreczeni gazdasági egyesület is.

A jog- és pénzügyi bizottság a 10.000 hold terület ki-sajátítására irányuló előzetes véleményt magáévá tette s azt a közgyűlésnek elfogadásra ajánlotta, ellenben a gazdasági bizottság, amely szintén foglalkozott e kérdéssel, valamint a „Debreczeni Gazdasági Egyesület” is határozottan tiltakoztak ez ellen, sőt a gazdasági bizottság tiltakozását megtoldotta azzal, hogy **tiszlázadónak tartja a hortobágyi közös legelőföld tulajdonjogának kérdését.**

Erre méltóztatott nekem az iratokat rövid uton kiadni, azzal az utasítással, hogy a Hortobágy elnevezés alatt ismert pusztaszékek tulajdonjogának kérdésében véleményem jelentést tegyek.

S most, amikor ennek a megbiztatásnak akarok eleget tenni, annak a véleményemnek és határozott jogi meggyőződésének adok kifejezést, hogy a „Hortobágy” elnevezés alatt foglalt pusztaszékek Debreczen sz. kir. város közönségének képezik kizárólagos és korlátlan tulajdonját, hogy mindazok a jogosítványok, amelyek a tulajdonjogban foglaltnak, annak alkatelemeit képezik, mint a birtoklás, használati s a dolog állaga feletti rendelkezési jog, korlátlanul és kizárólagosan Debreczen szab. kir. város közönségének egyetemét, mint jogi személyt illetik meg. És így annak a felfo-

gásnak és véleménynek, mintha a Hortobágyra vonatkozólag a közönség egy része, közelebről a tanyaföld és házzal bíró polgárok, ha nem is dologi jogi természetű, de személyes, költelmi jogi természetű használati jogosultsággal bírnának, az én véleményem szerint sem jogi, sem ténybeli alapja nincsen.

Alapítom pedig ezt a véleményemet:

I. a telekkönyvi állapotra;

II. azokra a jogi tényekre, amelyek által ezeknek a pusztaszékeknek tulajdonjoga megszerzetetett.

I. A Hortobágy elnevezés alatt ismert terület a Debreczen, Pusztá-Ohat, Zám és Mátai I. és 2. számu s az elepi 68. sz. tjkvben foglaltatik.

Mind a három tjkvben az eredeti helyszínelési felvétel alkalmával tulajdonosul az A) lapon „Szabad kir. Debreczen városa” véteett föl s így szerepel ma is anélkül, hogy a B) lapon bárki javára bármintmely tulajdonjogi korlátozás feljegyezve lenne.

Ugyancsak az A) lapon a „Nemesi birtok” megjelölése alatt zárjelben ki van tüntetve az elepi 68. sz. tjkvben ez: „Közégségi jószág”, a másik két tjkvben pedig ez: „Közégségi vagyon”.

Azt gondolom, hogy kétségen felül áll s a felett nem lehet vitatkozni, hogy egy községsnek, városnak jogi személységét az abban letelepült s abban illetőséget szerzett lakosok alkotják, hogy maga ez a lakosság a jogi személy. Következésképen minden olyan vagyon, ami a község, a város tulajdonként van telekkönyvezve, ennek a mindenkori lakosság egyetemének, összeségének a tulajdonát képezi s a tulajdonjogban foglalt jogosítványok ezt az egészet, nem pedig ennek egyik, vagy másik kisebb részét, külön csoportját illetik meg.

Hogy e felfogásom helyességét maga a községs tanács is osztotta, annak bizonyosságú szolgálat az 1859. évi 53. sz. községs tanács határozat, melylyel ezeknek az ingatlanoknak az osztrák polgári törvénykönyv 288. §-ára utalással ilyen módon leendő telekkönyveztetése rendeltetett el. E szerint a szakasz szerint pedig a községsi jószág az olyan dolog, **mely a községs minden tagjainak használatára szolgál**; községsi vagyon pedig az, **melynek jövedelmei a községsi költségek fedezésére szólnak.**

De ugyanez jut kifejezésre az 1871. évi 260. sz. közgyűlési határozat eme részében is: »A ezen haszonvételekben tulajdoni jog (külső-belső legelő) Debreczen város mindenkori, más szóval, nem csak most élő, hanem ezután nemzedékről-nemzedékre következők összes közönségét, — a használati jog pedig minden időben az akkor élő közönség tagjait illeti». »A városi közönség egyes tagjainak azon haszonélvezetekhez joga nem öröklött, vagy szerzett, hanem egyedül ama minőségben alapuló és kizárólag ama minőséghez kötött jog, hogy az illető a város közönségének tagja, mely jog azon minőség keletkezésével önmagától keletkezik s annak megszüntével önmagától megszűnik».

A telekkönyvi állapot szerint tehát a Hortobágy pusztájának kizárólagos és korlátlan tulajdonjoga a várost, mint jogi személyt illeti.

II. De nem jutunk más eredményre azon az alapon sem, ha a tulajdonjog-szerzési tényeket vizsgáljuk. Itt különbséget kell tennünk egyfelől az Elep és Mátá, másfelől a Zám és Ohat között.

A mai 25,574 kat. hold területű pusztára nézve kétszereseletül meg van alapítva, hogy azt Debreczen már a 15-ik században, mint királyi adományt bírta. Valószínűleg ilyen czímen jutott a 2216 holdnyi Elep pusztához. Megjegyzem, hogy az Elep pusztá; ennél jóval nagyobb, de a többi része eredetileg bérres föld nyúl, majd — mint erre alább még fogok térni — örök tulajdoni joggal a polgárok között osztották ki a ma ebből a pusztából csak 2216 kat. hold képezi a városunk, mint jogi személynek tulajdonát.

Ebben az Óhatot és Zámot, a Haláp, Hegyes, Bank, Fancsika és Monostor pusztákkal együtt először 1745-ben vette zalogba a város a kincstártől 30,000 forintért, 80 évre, majd 1808-ban, illetve 1818-ban — lemondva a még hátra volt 17 zalogos évről — 635,365 forint 38 kr. zálogsummáért további 32 évre 1840-ig.

Az egyeség 1808-ban jött ugyan létre, de annak megállapítása, hogy becsles szerint mennyi legyen a zálogsumma, elhárított 1818-ig. Ekkor közölhetett a várossal, hogy 635,385 forint és 38 kr. lesz fizetendő. Ez az összeg a bérres földet és kaszálók alzólogba adása után állított elő. Fizetendő volt a zálogsumma első $\frac{1}{2}$ -ad részének előállítására minden nyilas földért 25 forint, — egy boglya s kaszálóért 4 forint, ezenkívül az Oeconomica Cassa javára egy nyilas földtől 5 garas, egy boglyás kaszálóért pedig 5 kr. (1818 december 24-iki tanácsfés.). Egy 1819 július 21-én érkezett rendelet szerint a fenti 635,385 frt, 38 kr.-ba beszámított az a 65,759 forint 7 és fél kr., ami mint zálogsumma azokat a pusztákat eddig terhelte. Míg végre az 1854. évi ápril hó 29-én Debreczenben *egyrészt a magos cs. kir. kincstár, másrészt sz. kir. Debreczen város községe* között létrejött *örök eladási szerződés* szerint, *a magos cs. kir. kincstár sz. kir. Debreczen város községének* eladta és örök birtokába bocsátotta ezeket a pusztákat *1,004,900 pengő forintokért 46% krajczárokkal*, kimondatván a szerződés 2. pontjában hogy: „Jelen örök eladási szerződés az illetékes kir. megyei törvénysek előtt *Debreczen város községe részére*, községére, a hajdan jognak megszerzése végett bevallandó, az e végre rendelt nyilvántartásokba ugyanott beiktatandó lesznek.

Mint a tulajdonjog szerzesnek alapját képezett ezen szerződésnek itt idézett sávjából kitűnik — maga ez a jognyilaték sem nyújt semmi alapot arra, hogy ebből a tanya-föld és házai bíró polgárság a kincstártől megszerzett Zám és Óhat pusztákra vonatkozólag a maga részére valamely külön jog igényt formálhasson. Jogszerű itt egyedül és kizárólag a község, mint jogi személy.

Tudomásom szerint nem is ebben keresik vélt jogaiknak forrását, hanem abban a tényben, hogy a zálogsummát s később a vételár, ha nem is egészen, de tulajdoni nagy részben a tanya-birtokos polgárság által befizetett összegekből egyenlítették ki a város.

Ez igaz, — azonban maga ez a tény kellő világításba helyezve, szintén nem nyújt semmiféle jogi alapot arra, hogy akár az akkori tagbirtokos polgárság, annyival kevésbé a mai tanya-birtokosok valami tulajdonjog igényt formálhassanak volna, illetve formálhatnának ezekhez a puszták részekhez. Mert az az összeg, amelyet a városnak fizettek, vételár, illetve 1818-ban alzálogsummáját képezte azoknak a tanya-birtokoknak, amiket 1818-ig bérházestól, ettől kezdve 1854-ig alzálog czímen birtok; 1854-ben pedig tulajdonjoggal szerezték meg a várostól.

1818-ig névzetesen, amikor a város a fentebb megnevezett kincstári pusztákat további 32 évre zalogba vette — a polgárok a közelben fekvő zálogos pusztákon általuk használt földükért a városnak bizonyos évi bért, censust fizettek, ezért ezeket a földeket „Bérres-földeknek” nevezték. Ez a bér „a községes szükségnek pótlására és azok között az az alzálogos földek birtokának megtartására, azaz. Auctio fizetésére jundusul szolgál”. (1813. évi jkv. 106. l.)

Ebben az évben (1818) a kincstárnak 635,385 frt, 38 kr zálogsummát kellett fizetni. Ezen összeg nagy részét a város egy teremtette elő, hogy maga is 32 éves alzálogi szerződésre lépett a bérres földet és kaszálók birtokosaival.

Fizetett pedig egy nyilas föld után 100 frt., egy boglyas kaszáló után 12 frt alzálogsumma.

De ettől az időponttól kezdve megszánt a bérházestól, eltűntek a bérres földek és ezek helyét az alzálog birtok foglalta el.

A nyísonkénti 100 frt alzálogsumma fizetése által a bérres földek birtokosai megszabadultak az eddigi évi bérházestól és az alzálog summának kamata fejében használták tovább a földet. Nem lehet tehát jogosan azt állítani, hogy az által; mert valaki az Ebesen, Szepesen stb. alzólogba vett a várostól bizonyos földterületet s a város az alzálog summán egy más birtokt vett zalogba — az az alzálogtulajdonos szerezte meg ezt az újabb zálogos birtokot. Fizetéseit ellenértéket kapott másban, nem pedig ebben az új zálogbirtokban. S ha alzálogszerződésnek lejártá után tovább nem kívánta volna megtartani a birtokot; — az alzólogba adott perrel is vissza követelhetné volna az alzálog summát.

Amikor 1854-ben a kincstárral létrejött az örök eladási szerződés: 4. számu határozatával kimondta a község-tanács, hogy „a kincstár által örökösen átbocsátott puszták árának és mellett a magános családoktól meg megszerzendő birtokot eső összegeknek biztosításán is a tanya-földet és kaszálók vétésének bázisul és *ezáltal az eddigelő szinte ideiglenes jogcímert birt tanya- és kaszálóföldet is örökíttessenek meg*”.

Kijelentette egyszersmind azt is (9. sz. határozat) hogy „aki földjétől és kaszálójától a felülfizetendő összeget teljesíteni nem kívánja, földjét elveszti s az másnak fog át adami”. A felülfizetendő összeg egy nyilas föld után 200 frtan adópított meg.

Tetszésére volt tehát bízva kinek-kinek, hogy a megállapított összeg ráfizetése által tulajdonjoggal megszerzeze az eddig alzólogban birt tanya-földet, vagy pedig a földet a városnak vissza bocsássa s az alzálog summat felvegye. Bár 92 alzólog birtokos az akkori polgármesterhez intézett beadványában kijelentette, hogy a megkövetelt szerződést nem fogadja el, pedig amig a tanya-föld és kaszáló után lefizetési jog nem biztosított részökre és jogutódai részére — s mégis amikor ezen követelésekre határozottan tagadó választ nyertek és felhívták, hogy emek a válnaknak tudomásul vételül s azt, hogy a szerződési feltételeket minden legkisebb változtatás nélkül elfogadják — aláírásuikkal ismerék el, mert különben a birtok elvesztik tőlük s az alzálog summnával kell megelégedniök; legnagyobb részök minden vonatkozás nélkül aláírta a szerződést. Kettő közülök később drágálban vette meg a földjét, s csak egyetlen egy maradt, aki legelőtési jog biztosítása nélkül nem kívánta megörökíteni földjét, hanem felvette az alzálog summat. Ebben a többi, mintegy 4830 nyilas földnek a birtokosa élt a megváltás jogával, s zálogos birtokt tulajdonná változtatta által.

(Játszókörvek.)

Debreczen vízvezetéke és csatornázása.

Ira: Dr. Burger Péter.

— Negyedik közlöny —

A vízszerezés kérdésének megoldását ezúttal tevékenységét városunknak röviden ismertetni, annak mai állását bemutatni lesz továbbiabban feladatam.

Debreczen városa, távol minden nagyobb folyó vagy álló viztől, melyből szűrók által ezirányú szükségletet fedezhetné, mindenkor talajvizekre volt és van ma is szoríva.

Városunk és vidéke talánának laza vízszerezés volta és kíván a tőlünk keletre, éterülő kissé magasabban is fekvő mérföldekre terjedő homokterületek mintegy mesterséges szűrók közepén a legkörü lecsapódásoknak (eső, hó) utaltuk meg néhány méterre elég hó talajvizeket találnak. Sok, számos évekig, mindaddig, míg e szűróterület gyeren lakott és dus növényzett, erős volt, tehát a talaj nem műszázított oly mértékben és a csapadékok is nagyobb területreken bizonyos álló képességgel birtak, e talajviz elég jól ellátta a lakosság vízszükségletét. De a talajnak a lakosság szaporodása és a kultúra fejlődésével megfelelő csatornarendszer hián való fokozott szennyeződése és a csapadékvizeknek a vízszabályozó tárolatok árkaival való gyors és fenntartás

nélküli levezetésével, azok tisztító árájától megfosztva, e felső talajvizek csökkentek, sűrűsödtek, csaknem élvezhetetlenné váltak.

Csak természetes ösztönét követte hát városunk, no meg a szükség is szoritotta, hogy ahhoz értők utmutatása szerint kútaita a mélyebb rétegekre hatolt; ott igyekezőn időbb, frissebb, bővebb vizet tartalmazó ereket feltárni.

Emez ösztön és szükségesség hozta létre a Zsigmondy-féle sikertelen kísérletet ártézi víz szerzésére, melynek mindazonáltal nem kicsinylendő haszna volt mégis talajviszonyaik és földrétegeink feltárása. Ugy, hogy kivált ennek alapján indult meg a mélyebb 40—50 méteres kutak furása.

Ugy hallom, hogy városunkban ma már több százza rug az ily kutak száma, a 40—60 méter közötti vízrétegből, de azt meg tudom. sőt az utóbbi aszályokban minden kuttalajdos maga is sajnosan tapasztalhatta, hogy e kutak vize sem állandó már, sőt nagyon rohamosan kezd minőségében úgy, mint mennyiségében hanyatlani.

Igen könnyű kitalálni, hogy ennek is azonosak az okai az iment elmondottakkal, a felső talajvízű kutakról, t. i. a felső földrétegeknek mind mélyebbre ható szennyeződése, felfertőzött. A felfertőzött, romlott talaj és szennyvizekkel azok ártalmatlan leszivárgása és a tisztító vízároknak az utóbbi, kivált az ideai aszályban, a Nyírvisz, Belviz és Isten tudná milyen létező és nem létező vizeknek lecsapolása által természetes és mesterséges apasztása folytán.

Csaknem matematikai pontossággal kiszámítható, hogy kivált városunk és közeli vidékének szennyje eme mélyebb vízréteget, mely ma úgynevezett jó ivóvízű kutaiknak táplálja is, teljesen megfertőzi és élvezhetlenné teszi néhány évizedt alatt; mert semmiképpen sem gondoskodunk szennyvizeink, emberi és állati ürületeinknek, hulladékaiknak, akár ipari vagy mezőgazdasági felhasználása, akár jól öblített csatornahálózat levezetéséről, ártalmatlanná tételéről.

Sajnos, ki kell e város közönségét ama kényelmes tévhitből ábrándítanom, mintha a mai 50—60 méteres kutaik tiszta, állandóan folyó forrásvizet adnának; mert ezeknek vize is csak kissé mélyebben, kissé nehezebben áthatható kékgagyag és televényföld rétegek alatt felgyülemelő meglehetősen állott talajviz, mely a légköri lecsapolásokkal a föld színeről magával ragadott szennyek által előbb-utóbb teljesen fertőzve lesz.

E kis kitérés után áttérlek a vízforrások tárgyalására. I. Uffelmann tanár, a rostoki egyetem higiéniai intézetének főnöke mondja, hogy némely vízszükében levő vidékeken ártézi kutakat használnak vízszerezésre.

Ezek oly kutak, melyek következő föltételek mellett furatnak:

Szükséges, hogy felül legyen egy víz nem eresztő réteg és ez alatt egy vagy több vízeresztő réteg, de úgy, hogy az utóbbi rétegek valamely közeli vagy távoli hegységére vagy havasokra is felnyuljanak, ahol azonban már ama víz nem eresztő réteg ne fedje és hogy alatta ismét, még pedig igen tömör víz nem eresztő réteg húzódjon. Ugy, hogy e két vízhatlan réteg között a vízeresztő rétegen át ama hegyekből felgyülemlik a víz, mely itt nagy nyomás alatt álland.

Ha már most ama felső vízhatlan réteget megfúrjuk, úgy a nagy nyomás alatt álló és magasabb helyről is vezetett víz bizonyára több-kevésbé erős és magas függésben fog azon keresztül a felszínre emelkedni.

Ezt nevezük ártézi kuttak, melynek vizsgálói képessége többnyire igen nagy, főfoka azonban a kisebb-nagyobb mőlőségénél fogva több-kevésbé magasabb; de minőségese kitűnő, mert alig tartalmaz káros anyagokat és kivált szerves anyagoktól csaknem teljesen ment.

Kétségtelenül az ily víz, ha állandóan és bőven folyó árja van, a források között is legelső hely illeti, városoknak vízzel való ellátásánál, vízvezeték készítésénél; mert ennek tiszta és fertőtlen voltában beláthatatlan időig bízhatunk, de az is természetes, hogy e vízforrások feltárása és merítése kissé költséges.

Nálunk pedig Debreczenben, hol ily vízreget feltártnak sikerült, ez annál költségesebb, mert lejtős, hullámos fekvésénél fogva, meglehetősen magasságnak kell a vizarthályokat elhelyeznünk, melyekből a vizet elosztjuk.

Ugyanis városunk legmélyebben fekvő részén, a Köntös-gátnál és a fűtőháznál akadtak rá első sorban ily mély furások

ártézi vize, melyhez pedig csaknem 10—15 méter emelkedést mutat városunk földszíne, keleti és északi irányban.

Az itt feltárt vízreget valamennyi szaktekintheti, sőt az országos vízrajzi osztály véleménye szerint is oly nagy kiterjedésű és bővízü folyó vizárat képez, mely a Duna és Tisza vízválásztóján innen fekvő, minden valószínűség szerint, a keleti Kárpátok, a máramaros havasokból folyton és elég bőven táplálkozva, eléggé korlátozott lefolyással ömlik valahol délen a Tisza medrébe, vagyis egyenesen a tengerbe, itt a kis alföld alatt óriási kiterjedésű medenczét képezve, ahol is a víz széles hajlással déli irányt vesz.

Ezt tudva, mi sem állván utjában az ez irányú kutatás és előmunkálatoknak, néhány év előtt, 1897-ben megfúrattam városunk a két próbakutat, — melyeken próbaszivattyúzókat eszközöltetett az országos közegészségügyi mérnöki osztály. — E próbafurások és szivattyúzások eredményéről, s ezek alapján a létesítendő vízmű vázlatával számolt be Farkas Kálmán műszaki tanácsos 1895—1900 »A város tekintetes tanácsának Debreczenben« címzett átiratában.

Mielőtt azonban azt egész terjedelmében közölném, néhány igen fontos általános elvet kell tisztáznom, melyeknek ismerete a vízvezeteki és csatornázási tervet megismeréséhez föltétlenül szükséges.

A Hannoveri Gázkongresszus és utazásom Németországban 1904. évben.

Gyakori jelenség, hogy az emberi tevékenység egy egy ága, a műszaki tudományok egynemely része koronként elveszti energiáját. Más modernebb, vagy a viszonyoknak megfelelőbb dolog elől hátrébe szorul és úgyszólván elpoványosodik, hogy lassanként végkép megszűnjön. De néha az is megesik, hogy valamely véletlen esemény, valamely genialis kutató, vagy szerencsés feltaláló feltűnése új dltre kelt a már elavult, hogy újult és fokozott erővel törjön aztán előre.

Aliig találunk találobb példát ezen jelenségre, mint a légszuszuligítás. A múlt század első felében keletkezett légszuszupar rohamosan hódította meg a világot. Úgyszólván a civilizáció főkomórje lett, hogy a városokban ily mértékben fogyasztják e fölséges anyagot. Annyira meg voltak elégedve fényével és olcsóságával, hogy felszándult át meg se kísérletet akarmely irányban is a tökéletesítést. De régi törvénye az a világrendnek, hogy aki nem halad, az elmarad. A 80-as években feljelentül villamosgáz hirtelen elnyomta és visszuszorította a régi kedvenchez. Az elektromosság foglalkozó ily tudós gárdával nem állotta ki a versenyét a gázyártásnak boldog nyugalomban tepsődő bürokratikus vezetése. Néhány év elég volt arra, hogy a gázyártás többépc diszceditáltság és nem csak, hogy új gyárak nem létesültek többé, hanem komolyan fontolóra vették a régiék lebontását és berendezésüknek ócska vasként való értékesítés is.

De a múlt század utolsó évtizedében egyszerre fellépett Auer Károly és a század végére nemcsak régi tekintélyt nyerte vissza a légszusz, az izzfőnyen alkalmazása által, hanem sokszoros erővel terjedt tovább és nagy perspektívát nyújt a további fejlődésre is. Számokban kifejezve az utóbbi évek alatt a légszuszfogyasztás emelkedése a villamos fogyasztást erősen túlszárnyalta, olcsósága és jóvedelmözése pedig újra kedvelté tették úgy a fogyasztó, mint a termelésre vállalkozó előtt.

Ugy látszik, a szakférfiak okultak a múlt időkn. A régi megcsontosodás helyett mindent át az intenzív kutatást, kísérletezést és versenyt látjuk a gáziparban. A tiszta közszéngé előállítását jobb kemence szerkezetekkel, generatorokkal, ferde fekvésű retortákkal, czélszerűbb tisztító gépekkel helyettesít olcsóbbá és jobbá tenni; majd mikor a folyton dráguló szén a várható eredményeknek határát szabott, az eddig alig hasznosított vízgázt kezdték a tanulmányozás körébe vonni, mind nagyobb-nagyobb sikerrel véve el annak veszélyes jellegét és adva meg annak világító és melegítő képességét. Ezen új irány megszaaditja a légszuszgyárakat a pirszen túltermelés fenyegető gondjától és ha meggondoljuk, hogy 100 kg. legjobb közszéngéből csak 30 köbméter gázt szuszgázt nyerünk, ellenben 100 kg. pirszen 140—150 köbméter vízgázt, rögtön érthető lesz a gázyárak reménykedése, hogy még sokkal olcsóbb előállítású költséget érünk el, mint a mai.

Azokban csalódnék az, aki azt hinné, hogy itt máról holnapra nagy eredmények lennének elérhetőek. Minél behatóbb szemlél és anyagi munka fázódik, annál kevésbé valószínű, hogy rögtönös felfedezések lennének várhatóak a küzdés terén. Folytonos és biztos, de lassú és nehéz a haladás. Ha már meg van szerkesztve egy czélszerű generator, holnap

annak jutányosabb előállítására feladat, azután a termelt gáz fényerejének növelése, mely után ismét annak állandósítására, majd kalorikus értékének emelése, jobb tisztításra törekvünk, vagy a munkaerő apaszhatását tesszük tanulmány tárgyává és hasonló módon általában a törekvés a már meglévő szerkezetek és eljárások módjait javításra és a legeszelebb eredmény sem kicsinylendő, mindenesetre megéri a ráfordított fáradságot és költséget. Ha csak egy **tizredrészes percenttel** több gázt tudok a szénből kivenni, az a mi kis gázgyáruknál 500 koronát jelent egy év alatt; ha a tüzelő anyagnak egy ötvened részét megakarhitjuk, az 600 korona. Érthető azonban az is, hogy a kísérletezés és haladás terén csak a gazdag és nagy vállalatok járhatnak elől, csak azoknak adatik a mód, hogy nagy műszaki személyzetük, laboratoriumaik és összeköttetések segítségével megbízható eredményeket érhetnek el. A kisebbek csak annyit tehetnek, hogy figyelemmel kísérik és követik az utókat. És hogy az egyesek által kivívott eredmények ne maradjanak elszigetelve, hanem teljes egészéig foglaltatván össze, az egész világ érdeklőségének közkincsévé váljanak, arról gondoskodni a légszuszogárat páratlan szervezkedés az amerikai, az angol és a közép-európai gázegyletekben.

A gáz- és vízellagolozó szakférjak ezidei összejövetele Észak-Németországban Hannoverben, az előbbi évekről megszokott erős látogatottságnak örvendett. Körülbelül 800 résztvevő gyűlt össze és Németországban, Ausztrián, Magyarországon és Svájcban kívül főleg a Skandináv államok és keleti Franciaország voltak képviselve erősen, de voltak többen Oroszországból és a Balkán államokból is. Az előbbi ezekben Hannover város főkormányzója ült a német birodalmi kormány képviselőtében.

Az előadások közül megemlíthetem a Schilling Jenő müncheni egyetemi tanárét. A múlt évben kapott megbízást az egyetlenlő beható kísérletére és kísérleti uton való megállapítására annak, hogy nyilvános helyiségek és főképp tantermek mi módon lennének legjutányosabban és higiénikus szempontokból is legmegfelelőbben világíthatók. A munkálatok, melyek a müncheni gázgyár és elektromoslevegő kőbűzőjével végzetettek és amelyekben több mérnökön és egyetemi tanáron kívül egy japán tudós, dr. Mijairi is részt vett, a gázüzemély mellett döntének és pedig annak indirekt felhasználása mellett. Amikor ugyanis az izózetest *alól* reflektor tükörrel vannak eltakarva és csak a mennyezetre vetített sugarak visszafénye világítja meg a termet. Ez legegyszerűsebb és a szemet legkevésbé bántó árnyéknélküli világítás. Az előadásról készült jegyzetek és vázlatok alapján kísérletet fogok vele tenni én is. Talán az épülő ipariskola lesz alkalmas e célra.

Az izófény fotometralása a legnehézebb természetznai feladatok közé tartozik. K. Kiss József tanár ural többször tapasztaltuk, hogy pontos eredményt lehetetlen volt elérni, aminek oka főképp az izózetestben levő ritka földjének sajátságos természeti kisugárzásában rejlik, mely semmi felhasználható fényforrással szemben nem ad skála szerint összehasonlítható intenzitást. Az egylet még 1901-ben, a bécsi gyűlésen kiküldött egy bizottságot alkalmas mérési mód kombinálására. Ez bizony mostanig sem járt olyan eredményre, hogy meg letne benne nyugodni. Emlenem a bizottság igen fontos eredményre jutott, mikor kísérletezés közben kétségen felül megállapította, hogy az izózetestek fényereje nemcsak a gáz fényerejétől független, hanem bizonyos hányára a kalorikus értékétől is és első sorban az eléggé gáz hőfoka bír rá befolyással. Ez igen nevezetes eredmény, mert a vizgáz, melynek egy fényereje, mint kalorikus értéke kisebb a kőszéngázánál, éppen magasfokú elégségi hője által tűnik ki. És a kongresszuson kísérletekkel bizonyították be előtünk, hogy minél több tiszta vizgáz kevertett a gőszéngázhoz, tehát minél hitványabb lett a keverék, annál erősebb lett az izózetest fény, az elégségi levegő megfelelő szabályozása mellett. Pl.: egy C. egővel való szorozatnál a max.: fényező volt

tiszta kőszéngázánál	80 HK.
90% + 10% vizgáz hozzáadásánál	82
80% + 20% " " " " " "	85
60% + 40% " " " " " "	94
40% + 60% " " " " " "	100
tiszta vizgázánál	104

Mivel a levegő osztályozása könnyen meg lesz konstruálható, — már is vannak ilyen egők — nagyot nőttek a vizgáz chancái. Valamivel nagyobb nyomás lesz ugyan szükséges, a mai minimális 20% helyett 3 %, de ez pl. Debreczenben nem okozna nehézséget.

A berlini városi gázgyárak vegyszeti osztálya részletes jelentést tett németországi szénfajok használhatóságáról gáztermelési szempontból.

Ránk nézve nem sok haszna van, mi mindenesetre az alsó-szláviai bányákra vagyunk utalva.

Dr. Hoyer hannoveri tanár ismertette az észak-német witezi föld-

olaj forrásokat, mint amelyek olcsó karburáló anyagot fognak szolgáltatni. Minket csak annyiban érdekel az előadó, hogy Máramarosban százsziorta gazdagabb források vannak és senkise gondol a kiaknázásra és kiüflödről vesszük azt, ami itthon is megterem.

Hannover város mérnöki hivatalának kiöion osztálya van, mely fűtési feladatokkal foglalkozik. A gázgyárral és a Körting ezgéllel szövetkező czélszerű kállyhaték, kalszifereket szerkesztettek kőra. A rajzát én is megrendeltem. A kongresszuson tartott előadás szerint kitűnő kihasználása volna a fűtőanyagoknak, más kérdés azonban, lesz-e magyar gyár, amely szállítsa? Hiszen oly rengeteg sok kitűnő dolog van, melynek előállítására nem vállalkozni nálunk senki.

Nagyon érdekes és eredményesen ránk nézve fölöttébb megnyugtató volt az a jelentés, mely a vizes és száraz gázórák összehasonlítása és megvizsgálására kiküldött bizottság tett. Tudvalegő, hogy régebben kizárólag csak vizes gázórákat alkalmaztak, indittatva azonban ama sokféle kellemetlenséggel, mely az órák után töltésével, főleg azonban befagyásával járt, mint egy 15—20 év óta nindinkább elterjedt a száraz gázórák alkalmazása is és pedig néma gyárosoknál börtmerítőtömlőkkel, másoknál impregnált szövet-tömlőkkel. Természetes, hogy nagy volt azoknak száma, kik a száraz órákat elvetendőnek jelentették ki. Pontatlannak és romlandónak állították. Tekintve, hogy a száraz órák mind nagyobb mennyiségben gyártattak, szükségesnek mutatkozott, hogy e sok millió értékű szerkezeteknek tulajdonosairól csakugyan hű képet nyerjünk.

A vizsgálatnál megbízott csoport dr. Witzek manheimi vegyszár vezetése alatt az egész Németországból nagyszámu jó és elromlott órák szedett össze mindenféle körből, nagyságból és gyárból. Szetszedték, az elkopott részeket vagy hibás helyeket kémiaiag megvizsgálták és tokozásra igénybevetelt, folytonos gyors járatás és vegyi anyagokkal való kezelés alól egyeztetek sok év hatását hamarabb elérni. Az eredmény, mint említém, ránk nézve, kik 1900 óta csaknem kivétel nélkül száraz órák vesznik, igen megnyugtató. A száraz óra átlag pontosság a vizesnél és tartóssága is bátran versenyezhet vele. Ellenben egy találták a kísérletezők, hogy csak a börtölös szerkezetek jók. A szövet-tömlők impregnáló anyaga idővel kiporlik és a gázt áttereszti. Nálunk volt mindenféle, bár véletlenül inkább csak börtölös gázmérők. Ezentul nem is veszek másfajta.

A bizottság egyébiránt funkcióját tovább is folytatja, amennyiben most meg a vizsgálat hatását fogják kutatni és esetleg annak káros hatása ellen valami orvosságot keresni. Szükségtelemnek tartom külön hangsúlyozni, hogy a kísérlet alól kikerült szerkezeteket a hannoveri gázgyár műhelyében demonstráció alá bocsátották, hogy mi is lássuk, hogy mifele hibák fordulhatnak gázóráknál elő, mi annak az oka és mivel járhatók el.

Érdekes, — bár ez idő szerint még praktikus értékkel nem bíró előadás volt a dr. Runge tanár a Radiumról, szintén mutatványokkal összekötve, a többi előadásról — amennyiben szükséges — jelentésemmel további részével kapcsolatban fogok még szólni; a kongresszus határozatai közül pedig legényesebb, hogy az eddigi kísérletező bizottságok gazdag dotációjának fenntartása mellett Karlsruheben az egyetemmel és gázgyárral kapcsolatban, a város és állam támogatásával egy kizárólagosan tudományos és kísérletezési czéla szolgáló gázgyárat állítanak fel, melyre 70,000 márká egy segély engedélyeztetett. Tekintve, hogy vezetését a világhírű tudós, Bunte vállalta magára, kinek laboratoriuma vegyszeti kérdésekben eddig is iryadó volt a gáziparban, igazán nagy reményeket fűzhetünk ez uj — mondhatnám — „felsőbb légszész akadémia” működéséhez.

Első tekintetre feltűnik, hogy a gázgyártás tudományában most a vizgáz kérdése dominál. Főntébb előadott az okokat is, melyek oly fontossá tessik. Még csak azt a szintén közismert tényt akarom felemlíteni, hogy vizgáztelep rendkívül alkalmas meglévő kőszéngázgyárak kibővítésére, mert akkor a kőszéngázgyár számos alkalmasra további átalakítás vagy bővítés nélkül parallel a vizgáz termelést is felveszi, ekkép aránylag csekély költséggel és területtel a légszuszogár termelő-képességét jelentékenyen fozhatjuk. A régi ellenvetések, a vizgáz veszélyes volta, rossz világító ereje, csekély kalorikus értéke, már mind megdőlték a teknika haladásá előtt, fentebb is említettem rá példát. És ma már mindenki valja, hogy a vizgáz igen egyenrangú tényező gáziparban, hogy annak gyártása czélszerű, csak az a kérdés mi módon és mikor.

Mult év utazásom idején a vizgáz ügyének állását kb. a következő állapotban találtam. Több kisebb-nagyobb gyár saját berendezési módjától eltekintve, főképp háromféle rendszer szerint építtek a vizgáz telepeket: 1. Dr. Strache Hugó tanár rendszere. 2. Humphrey—Glasgow rendszer (főképpviselője Pintsch—Berlin). 3. A Delwick—Fleischer féle

szabadalom (főképviseelője a Deutsche Wassergas A. G. és Berlin Anhalti gépgyár).

Ezek közül Strache a vizgáz előállításának minden módjára kiterjeszkedik, tiszta carburálattal, autocarburált, olajjal vagy benzollal carburált módszerekre. Mindazonáltal úgy látszik, hogy legkevésbé tudott elterjedni, következőleg nem igen lehet praktikus a szerkezet. Azonban határozott véleményem még sem mondhatok. Elméletileg ismerem a berendezést, sőt a mult év őszén Strachetól kértem is egy félg-meddig részletes tervezetet Debreczen számára. E szerint meg egyik-másik kollégámmal nyilatkozta szerint ez is elég jó eljárás volna, csakhogy ilyen theoretikus adatok után nem lehet indulni, látni kellett volna ilyen telepet munkában és javítás vagy szerelés közben, erre pedig nem volt még alkalom, mivel a Stache féle vizgázgyár véletlenül úgy a tavalyi, mint az idei utirányomtól messze estek. Tény az, hogy Stache rendszere szerint aránylag igen kevés telep épül.

(Vége köv.)

Debreczeni Jenő.

Közgazdaság.

Vásárok.

— Steiner Jakab jelentése. —

Takarmánynevelés. A debreczeni terménypiacon megtalálja az állattartó az összes takarmányneveléket, a legjobb minőségűt kezdve le egészen a tengeri köröig. Nemcsak a változatosság, de a piacra hozott mennyiség — eltekintve az árak alakulásától — is teljesen kielégíti a keresletet. Találunk ott homoki, fekete földi, sőt még magaslakoton termelt takarmányneveléket is, de nem találjuk a legujobb fajta és gyariáng készített erótakarmányt, amelyek melless a többféle néven kerülnek forgalomba.

Itt elterek kissé tárgyamtól s egy rövid vásári jelentés helyett — a nyert értesülések alapján — ezen erótakarmányokról akarok néhány megjegyzést tenni.

Erotakarmánygyár az utóbbi években több létesült az országban. Az előállított anyag és előállításukhoz szükséges anyag mindenik gyárnál változik s így természetes, hogy az előállított anyagok a térperte is változik. Főházasláknak czukorrepa szeleteket, napraforgó magot, olajpogácsát, tengeri csutkát, korpát, árpát, esetleg tengerit vagy zabot. Ezen anyagok mintegy össze lesznek főzve s így elegyeltevi erótakarmány név alatt kerülnek forgalomba. Ezen erótakarmányok a jelen időszakban — amidőn nagy takarmányhiány van — nagy hódítást tettek az országban s pl. a szomszéd Bihar megyei közsök birtokosa ilyen anyaggal telelteti állatállományát. Jelen soraimmal czélem nem az, hogy bíralatot mondjak az erótakarmányokról — jóllehet arra is reátérek. — De kizárólagosan az a czélem, hogy a közönség figyelmét komolyan föl hívjam ilyen erótakarmány-készítő gyárnak Debreczenben való megalapítására. Indokaim a következők:

Elsősorban azért lenne helye Debreczenben ilyen gyár alapításának, mert az összes szükséges nyersanyagot itt igen nagy bőségben kaphatók s beszálítva ezen anyagok a gyárba, átlag métermázsánként a debreczeni gyárnak két koronával kevesebbe kerülnek, mint a budapesti gyárnak. A visszaszállított kész anyagok az idehozatala métermázsánként ismét két koronára kerül s így kézzelfoghatóan előlittuk fekszik, hogy egy debreczeni gyár által előállított erótakarmány legalább négy koronával olcsóbb métermázsánként, mint a budapesti gyárban készült takarmány. Ha tehát Debreczenben legalább négy koronával olcsóbb egy mm. erótakarmány előállítása mint Budapesten, akkor az itteni erótakarmány elhelyezése biztossáb.

Arra a kérdésre, hogy lehetne-e ilyenü árú Debreczenben és környékén elhelyezni, arra elég példa az, hogy a távol fekvő Ilyenüi gyárak elég nagy üzleteket kötöttek, itt és a vidéken. Magában Debreczenben igen sok az állattartó, ki gazdálkodikással nem foglalkozik, tehát nem termel semmiféle takarmányeműt és ezek nagy tömege szívesen fogja venni az erótakarmányt, ha ahhoz olcsón hozzájuthat.

Budapesten „Agraria” név alatt, néhány nagyfuvaros százezer korona alapítókéval ilyen gyárat alapított, hogy első sorban a saját szükségleteiket fedezék. Rövid egy évi fenállás után már egy főnkgyárat is felállítottak és fedezék nemcsak a maguk lovainak szükséges adagot, de igen kiterjedt szállítást van az ország minden részébe és igen nagy hasznot tudnak felmutatni.

Debreczenben működő Ilyenüi gyár veszélyes véletlyárta lenne az országban működő összes gyárának, mert itt a beszerzett anyag olcsóbb, az elhelyezés innen olcsóbb. — Ha az állattartó azt fogja látni, hogy állattartó ez szívesen eszik s ennek beszerzése olcsóbb $\frac{1}{2}$ -del a tengeri vagy zabnál, akkor szívesen fogja ezt venni. Megeszi az erótakarmányt minden állattartó s jövőben nagy szerepe lesz ennek az állatok eltartásának.

Piaczi árának a takarmánynevelékből következőképen alakultak:

Luczerna, elsőrendü mm.	10 K	— f
Luczerna, másodrendü „	9—8 K	— f
Bikkfőny „	7 K	— f
Lóhere „	8 K	— f
Takarmány szalma „	4 K	— f
Árpa „	14 K	60 f
Répa „	14 K	— f
Zab „	14 K	— f
O-tengeri „	16 K	80 f

Uj-tengeri mm. 16 K — f
Csöves tengeri „ 9 K 80 f

Sértésvásár. A kis fölhatásnak meg volt a helyi piacokon az az érdeme, hogy az árak 6—8 fillérről szárludtak. Fizettek 106 tól egész 110 fill-ig, sőt kivételése prima árúrt fizettek 112 fill. Elkelt 680 drb. Marha- és lóvásár. Fölhatott 330 darab ló, elkelt 231 darab. Szarvasmarha fölhatott 820 darab, elkelt 610 darab. Mindkét vásár kellemes, élénk irányzatú volt.

Hirek.

— **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán **Jeney** Miklós tisztelbeli kapitányt valóságos kapitányúvá, **Budaházy** Jenőt pedig közgazdasági gyarnokká nevezte ki.

— **Magyar nemes.** Lapunk zárkórak vesszük a hirt, hogy ő Felsőeg **Sesztina Lajos** nagykereskedőnek a magyar nemeséget adományozta. A királyi elismeréshez szívünk mélyéből gratulálunk.

— **Zádor Lajos ünneplése.** A debreczeni ósregi kereskedő társulat igen szép ünneppel rendezett **fenyéri Zádor Lajos** érdemes enökének, királyi tanácsosa történt kitüntetésé alkalmából Kardos László szék és tartalmas megnyitójában rámutatott arra az önzetlen, nagyrétékü munkásságára és Zádor Lajos kitüntetésében a debreczeni kereskedők buzgó tevékenységének is jutalmazását látja. Ezután küldöttség ment az ünnepeltért, kit megjelenésekor szívből jövő éljenzessel fogadtott az illusztris társaság. Az ünneppszeg részlete volt Szántó Gyöző gyártalajjalános idvölöző beszéde, mely elsorolva a kitüntetett érdemeit, egy tökéletes képet nyújtott Zádor Lajos munkáidat nem ismerő, hasznos tevékenységéről. Szoyka Gyula, akadémiai igazgató a kereskedelmi oktatás fejlesztésének nagy munkáját szintén Zádor Lajos érdemeinek mondta és büszkeséggel idvölözött benne a tudományos haladás emberét. Az ünneppel meghatva mondott köszönetet és elhírítvány magárol az érdemet, munkatársai buzgó igekezetének tudja be a sikereket. Igéri, hogy férfi lélkének erejével, nem szűnő munkásságával a jövőben is igekezeti fogja a kereskedelem nagy érdekeit szolgálni. És mi meg vagyunk győződve, — visszatérintve Zádor Lajos múltjára, — hogy igegetét beváltja és emryedetlen buzgalomtól, tehetségétől és nemes szívétől közügyeink meg igen sokat várhatnak.

— **A Hortobágy jogi természetése.** Lapunk mai számban kezdjük meg tiszti főügyesünknek: **Magoss György** dokornak magvas tanulmányát a Hortobágy jogi természetéről. Nagy jói tudással, a multak gazdag ismeretével van megírva ezen tanulmány, melyet olvasóink megeredemmel figyelmébe ajánlunk. Múltó, hogy foglalkozzék vele minden debreczeni ember és főleg törvényhatósági bizottságunk tagjai.

— **Értesítés.** Az 1884. évben született debreczeni illetőségű hadköteles igazk összeírása befejeztében, az összeírasi lajstrom folyó évi december hó 11—18-ig nyolcz napi közzétételre a katonai és illetőségű ügyosztálynál (Városház, emelet 19. szám) kitéttett; miről az érdekeltek a védőúrvény utasítás I. rész 30. §. alapján azon hozzáadás-ért értesítettek, hogy mindenki, aki:

a) valamely kihagyást vagy téves bejegyzést vessz észre, vagy b) az illetőségű sorozó járaron kívül leendő állítástása megengedése vagy a szolgáltató kötelezettség teljesítésé tekintetében megengedett valamely kedvezmény iránti folyamodványok ellen kifogást akar tenni, felhívatik, hogy azt a fent megjelölt helyen jeltesse be.

Egyben értesítettek ezen korosztályba tartozó hadköteleseket, hogy a sorsház 1905. évi január hó 14—én délelőtt 9 órakor a városház nagy tanácstermében tartatik meg. — A katonai és illetőségű ügyosztálytól.

* **Meghívó.** A debreczeni jétékonyon nöegylet f. hó 10-ikén, délelűtán 3 órakor a nőpárisokba nagytermében választmányi ülést tart. — Tárgy: **A városi népkönyha ügye.** A választmány megjelenést kéri: az elnökség.

§ **A Múptartó-egyesület képkiallítása.** Szép számú közönség részvétele mellett nyitotta meg vasárnap délelűtán a Múptartó-egyesület által rendezett képkiallítást **Domahidy Elemér** főispán. A városház nagyterme azóta mindig telve van az érdeklődő látogatókkal, kik lelki gyönyörrel nézik a művész kezek remek alkotásait. Lapunk egyik, művészekkel foglalkozó munkatársra legközelebb beszámoló a képkiallítás értékes voltáról.

* **A gázgyári igazgató tanulmányai.** Lapunk mai számban kezdjük meg Debreczeni Jenő gázgyári igazgató tanulmányait szerzett tapasztalatainak közlését. Hírsíkk, hogy lapunk olvasói érdeklődéssel fogják olvasni az igazgató szakzerü megfigyeléseit.

Debreczeni Képes Kalendárium. **Veesey Imre** főjegyző szerkesztésében megjelent a Debreczeni Képes Kalendárium. Szép kivitelű képek és gondosan megírt czikkék ékeskednek lapján. A díszes kiállítás, kemény kötésű műve árnya egy korona, így tehát mindenki megszerezheti. Használható czímtartó is találunk benne. Lapunk jövő számban meg visszatérünk a kalendárium bővebb ismertetésére.

— **A városi népkönyha.** A városi tanács elhatározta, hogy az Árpád-téren levő, ugynevezett Csicsogó-köcsmát rendezze be a népkönyha czéljaira. Nyomban átiratott is küldött a debreczeni jétékony nöegyletnek, értesítve a helyi megvalósításáról, egyben kérve a vezetés elvállalását. Mivel a kiválasztott hely a felügyelettel messze fekvésénél fogva nagyon megnehezíti a városi terhet ró a nöegyletre, éppen ezen okból a nöegylet, mielőtt a tanács átiratára érdemleg válaszolna, előbb választmányi ülése elé terjeszti a népkönyhai felügyelet ügyét.

Angol pláidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérmű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piace-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérműeket és kelenyékét mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Értesítés!

Tisztelettel értesítem a kiskereskedő és ismét elárúsítókat, hogy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

nagybani fűszer- és liszt-raktárt

rendeztem be. Teljes igyekezetem és törekvéssel oda fogok hatni, hogy t. vevőimnek a legelőszöb árakban szolgálhassak.

Hogy ezt teljesíthessem, csak udvari raktárhelyiségeket tartok, így a nagy üzleti bér, berendezés és személyzeti bér kiadásokat megtakarítom, áruimat tehát a legelőszöbben bocsáthatom a t. vevőim rendelkezésére.

Megnyertem továbbá a hírneves nagyváradi Adria malom kizárólagos liszt elárúsítását eredeti árakban és abból állandóan nagy raktárt tartok.

Raktárainam megtekintését és szíves pártolást kérve teljes tisztelettel

Friedman Lipót,

Hatvan-utca 35., az udvarban.

Pontos és szolid kiszolgálás. Tessék meggyőződést szerezni.

Polgári Takaré- és Segélyszövetkezet

Debreczen.

Olcsó kölcsönöket nyújt kényelmes visszafizetési feltételek mellett, a kölcsönök kamatai hetenként, a heti befizetésekkel együtt is fizethetők.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piace-utca 12.

(Stencinger-ház)

a papírkereskedésben.

Karácsonyi és ujévi aján-
— déknak igen alkalmas. —

Szomorú órák.

Irta: KONCZ ÁKOS.

Ára gyönyörű vászonkötésben
4 kor. Kapható a szerzőnél.

Legszebb férfi-divat ujdonságok.

Kalapok. Czilinderek.

Kitűnő szabású fehérműek. Elegáns nyakkendők. Sapkák.

Kesztyűk és Harisnyák feltűnő olcsó árban

FEKETE JAKAB

uri-divat üzletében Főté.

Világhírű amerikai sár- és hó-
cipők egyedüli raktára.

Üzlet áthelyezés.

Tisztelt vevőink és a t. közönség szives tudomására hozzuk, hogy

könyv-, papír- és zeneműkereskedésünket

a modern igényeknek megfelelően, tetemesen megnagyobbítva, a Kossuth-utca II. számú házába (Zádor-ház) egyenesen e célra átalakított fényes helyiségbe helyeztük át.

Ezen üzlethelyiségünk meletkintésére — mely csaknem látványosság számba megy — tisztelettel kérjük fel tisztelt vevőinket

Kiváló tisztelettel

Hegedűs S. és Sándor I.

előbb László Albert és Társa

Debreczenben, Kossuth-utca 11. szám alatt.

A főpiaczi üzlethelyiségünk kiadó. 5-3

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Cementárgyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-**
mantus és **csömöszölt** Cze-
mentesövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló
munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstaklatást megszüntet.

Remekművü ujdonságok érkeztek

LÖFKOVITS ARTHUR

||| óras, ékszerész és vésnöki
műtermében. DEBRECZEN. |||

==== A ====

bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek

a naponta fölmerülő

gyógyszer-ujdonságok, hasonszenvi gyógyszerek,

kötszerek, szépítőszerek

legnagyobb raktára Debreczen és vidékére

Mihalovits J.

gyógyszertára s gyógyszerészeti laboratoriuma

————— Debreczenben, —————

Főpiacz 31. szám, a városházzal szemben.

Felhívás.

A Debreczeni Kölcsönös-Segélyző-Egylet

mint korlátolt felelősséggel alakult szövetkezet, alapszabályai értelmében

1905 január hó 1-én nyitja meg a **XXII-ik** évtársulatot.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak olcsó és a heti befizetésekkel könnyen törleszhető kölcsönöket nyújtson, továbbá, hogy apró kötelező betétekkel a takarékoságra még a szegényebbeknek is alkalmas szolgáltatson.

Törzsbetét tőkénk közel 5 millió koronát tesz, melyet tagjainkál kölcsönökben helyeztünk el.

Egyletünknek jelenleg 8200 tagja van, akik 12,000 betéti könyvecskével 75,000 törzsbetétet fizetnek.

Minden belépő aláírásával kötelezi magát, hogy a jegyzett törzsbetéteket hetenként, vagy előre több hétre pontosan befizeti.

Egy törzsbetét 40 fillér (20 krajczár) heti befizetésére kötelez.

Egy-egy évtársulat 6 évre alakul, melynek leteltével az évtársulat feloszámol és minden tag befizetett összegén kívül a hat évi haszoneredményből törzsbetéteinek arányában reá eső részet megkapja és így az élvezett kölcsön után fizetett kamatainak nagy része is visszatérül. — A felszámolásnál mutatkozott haszoneredmény mindenkor a befizetett összeg 6% kamatos-kamatjának felel meg, noha kölcsönök után 6%-os kamatot számítunk.

A szövetkezet egyenlő jogu tagja az is, ki egy vagy több üzletrezt fizetésére kötelezi magát. Egy üzletrezt értéke 120 korona, mely havonként 5 koronás, vagy tetszés szerinti nagyobb részletekben is befizethető.

Tagjaink kényelmére 1905 január hó 1-től kamatszámolási kölcsönöket folyósítottunk, a tag külön kamatot nem fizet, kölcsönök kamatlevonás nélkül kapja és az esedékes kamat a heti befizetésekkel szanoztatik el. 100 korona kölcsön 6 év alatt kamattal együtt heti 40 fillér fizetéssel törleszhető. — Elsőrendű bekebelezések mellett ugyanezen alapon 12 év alatt visszafizetésre is adnak kölcsönök. 1000 korona heti 2 korona 40 fillér fizetése mellett törleszhető, a végelszámolásnál a tag javára mutatkozó összeg, mely betéteknél körülbelül 4—5 korona lehet, részére kifizetetik. — Minden tag a belépéskor, minden egyes törzsbetét vagy üzletrezt után egyszersmindenkora 40 fillér (20 krajczár) beíratási díjat fizet, mely a tartalékok gyarapítására fordítatik. A veszteségi tartalék- és nyugdíjalap összege már 135,000 koronát tesz. — A XVI-ik, vagyis 1899-iki évtársulat végleges elszámolása és kifizetése 1905. évi február hó végén történik. — Vidéki tagoknak díjmentesen adunk postatakarékpénztári befizetési lapokat. — Debreczen, 1904 november hóban.

Fenyéri Zádor Lajos, elnök.

Dr. Szántó Sámuel, igazgató.

Uj tagok már most felvétetnek az egylet helyiségében

(Zádor Lajos ur házában, Kossuth-utca II-ik szám, udvari keresztpülete első emeletén).

Heti befizetések a jövő évre már most elfogadtatnak.

≡ Pongrácz Géza ≡

papír gyáraktárában DEBRECZEN, „Bika”-
szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-
papírok, vízfestészeti virág- és
tájkép minták, legújabb fran-
czia sportképek, dr. Schön-
feld-féle olajfestékek és vász-
nak; angol, svéd és solingeni,
zsebkések; helybeli és alkalmi
képes levezőlapok egyedüli
nagy választékban.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányokban.

Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes eme-
lésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést keltő új
találmányú **multiplikátor** betétet felelősség mellett ajánlom.

Moldingi rendszerű, valamint multiplikátor-betéttű kőpe-
nyes kályhák, acél és zománcozott kőpenyvel.

Konyhák, magyar tornyos és francia rendszerben,
valamint porcellán burkolatban.

Fürdőkádak horganylemezből, festve és fűtőkészülékkel,
valamint porcellán burkolattal.

Vas- és rézburorok legnagyobb raktára.

Legelőcsőbb bevásárlási forrás.

Tóth Gyula Debreczen, Piacz-u. 20., 27.

Szolid árak!

Megérkeztek!!!

Őszi és téli női kabátok
és gallérok. férfi-oltónyok
és téli kabátok, divatos
barchetok és flanellek,
legjobb minőségű vász-
nak jutányos árak mellett
árusittatnak

havi és heti részletfizetésre

Kohn Herman

áruháza Hatvan-u. 17.

Női kelmékben dus választék.

Czégre ügyelni!

Ruhafestő

és vegyszertai tisztító intézet

HABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,
Széchenyi-utca 42-ik sz.
Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

Debreczen szab. kir. város könyvnyomdája

Városházépület. (Kossuth-utca.)

A modern technika leg-
újabb vívmányaival fel-
szerelve,
készít mindenféle
nyomtatványokat a leg-
egyszerűbbtől a legdi-
szesebbig, jutányos ár
mellett.

Meghívók, eljegyzési kár-
tyák, üzleti nyomtatva-
nyok, körlevelek a legzi-
esebben állítottatnak ki. —
V i d é k i megrendeléseket
pontosan eszközöl.

Tartós betűerczből készült
tömöntvényekkel hely-
beli és vidéki nyomdáknak,
könyvkötőknek jutányos ár
mellett a legrövidebb idő
alatt szolgálunk.

Sürgőnyezim: VÁROSI NYOMDA.
Telefon: 270. — Alapítotott 1561-ben.

KÓNYA LÁSZLÓ

órász, 14 év óta Debreczen szab.
kir. város toronyórása

DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCA, VÁROSHÁZ-ÉPÜLET.

Ajánlja a mai kor igényeinek megfelelő szolid berendezésű

óra üzletét és órajavító műhelyét.

Valódi svájci zseborákat, lánczokat, fali, inga, asztali, schotten és ame-
rikai wecker órákat a leg egyszerűbbtől a legfinomabb minőségig.

Mindenemű órák javítását és átalakítását gyorsan és jutányos árak mellett.

Régi arany- és ezüst-tárgyakat, vagy töredékeket legmagasabb ártért beváltak vagy becsereletek.

Helybeli és vidéki megrendeléseket pontosan és lelkiismeretesen teljesítsek.

A vidéki toronyórák készítését, ja-
vítását, ugyszintén járatok átalaki-
tását pontosan, rövid idő alatt,
teljes szakértelemmel készíti s azok-
ról helyszíni szemle után terveze-
tet, illetve költségjegyzéket ingyen
szolgál.